

סכין, ועם זאת יודעים אנו היכן לשחוט אותה, ומדוע זה לא נמצא את המקום הראוי לשחיטה בצווארה הארוך של הג'ירפה דגן.

עוד הם מדברים בכה וכה, ואחד מהנוכחים מנפנף באצבעו, משל מצוי הוא בעומקה של הלכה: עד שאנו דנים היכן שוחטים את הג'ירפה, תמה אני על עצמי, האם אכן בשרה של הג'ירפה טוב ורך וראוי למאכל? ואילו חברו משיבו בתשובה ניצחת, וכי לאכול מפריה או לשבוע מטובה אנו צריכים? והלא אין דברינו אמורים אלא בכדי לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, כהלכה ולא למעשה.

אדרכי והכי, מזדמן ליד המתווכחים אחד מאנשי הצוות המקומי שהוויכוח הלוחט, סמוך ונראה לג'ירפות, מושך את תשומת ליבו. בוודאי שלא יעלה על דעתם שלהם לשמוע ממנו דבר ד' זו הלכה, וכי מה כוחו יפה בהלכות שחיטה, אך הם מטים אוזנם לשמוע חוות דעתו, מדין אומן שלא מרע אומנותו, ואם מלאכתו בכך מהיכי תיתי שלא נקבל את האמת ממי שאמרה.

מגלה הוא אפוא את אוזנם, שהג'ירפה היא חיה בר שקשה עד כמעט בלתי אפשרי לביית אותה. וכשהוא בא לסבר את האוזן, הרי הוא מביא למשל, שיש בכוח הג'ירפה להרוג בכעיטה אחת חזקה אריה או נמר. לא זו אף זו: הג'ירפה היא חיה מוגנת, בשל היותה בסכנת הכחדה. כך שגם אם תפתרו את בעיית השחיטה, הוא מסיים, לא נראה שפריקט שיווק בשר ג'ירפות היישר מחסוואנה האפריקנית יעלה יפה.

נמנו הכל וגמרו להניח לג'ירפות אלו להמשיך את חייהם ברוגע, ונחפזו להתכנס, כבני תורה מובהקים, לתפילת מנחה קודם שתשקע עליהם השמש, סמוך ונראה לשער הכניסה, בואכה בריכת הברבורים. את בשרה של הג'ירפה, כך כבר הבינו, הם בלאו הכי לא יטעמו בשל אנינות טעמם, גם אילו תהא זו כשרה למהדרין מן המהדרין, ואילו בגופי תורה התלויים בכשרות הג'ירפה יעסוק בבית המדרש ובשערים המצוינים בהלכה.

נקדים כעת את המאוחר ונגלה, שלעת ערב תפס ר' צבי מיודענו שיחה עם אחד מידידיו, שידיו רב לו בהלכות שחיטה, והיה זה מקריא אותו הלכה פסוקה ששנינו במסכת חולין (מה א): "תנא רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן: כל הצואר כולו כשר לשחיטה, מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה", וכך גם פסק הרמב"ם בהלכות שחיטה (פ"א ה"ה). לאמור, יהא אורכו של הצוואר כמה שיהיה, סיים בפסקנות, הרי הוא כשר לשחיטה.

"בין הזמנים", חודש אב תש"פ.

אטרקציות רבות נגדעו השנה בשל מגבלות הקורונה השונות. נופשים בוטלו, יציאות מתוכננות התבטלו, מה שמביא אותנו להסתפק בהיצע הקיים לקיום מקרא שכתוב בו "וקי ד' יחליפו כח". אחת מהאטרקציות שעדיין מופיעה ברשימה המותרת, היא ביקור בגן החיות, מה שמביא רבים, ביניהם גם אנשים מבוגרים יותר, לבקר בגני חיות כאלו ואחרים, אם על תקן מלווים לילדיהם הרבים, ואם כמבקרים בעצמם.

ביום קייצי אחד הם במיוחד, מכתף ד' צבי על עצמו מימייה ותיק אוכל, והרי הוא מזדרז ובא בשערי גן החיות, ואחריו נשרכים חמישה בנים ובנות, ד' עליהם יחיו. אף הוא מתאכזב נוכח האריה הישנוני והדרובים שלא חגנו אותם במבט, ועודו מתחיל לחשב רווח מול הפסד, כמה עלו לו כרטיסי הכניסה אל מול החיות המפוקקות, הרי מרחוק מתנוססת למולו בגאון הג'ירפה, הלא היא החיה הגבוהה בעולם. כבר מרחוק ניתן לראותה מתגששת לגובה של כחמישה מטרים ומושכת את תשומת ליבם של ההמונים.

היכן מקום שחיטה?

פרשת ראה היא פרשת השבוע, מה שמביא את ר' צבי, לזרוק לעבר ילדיו את האתגר הבא:

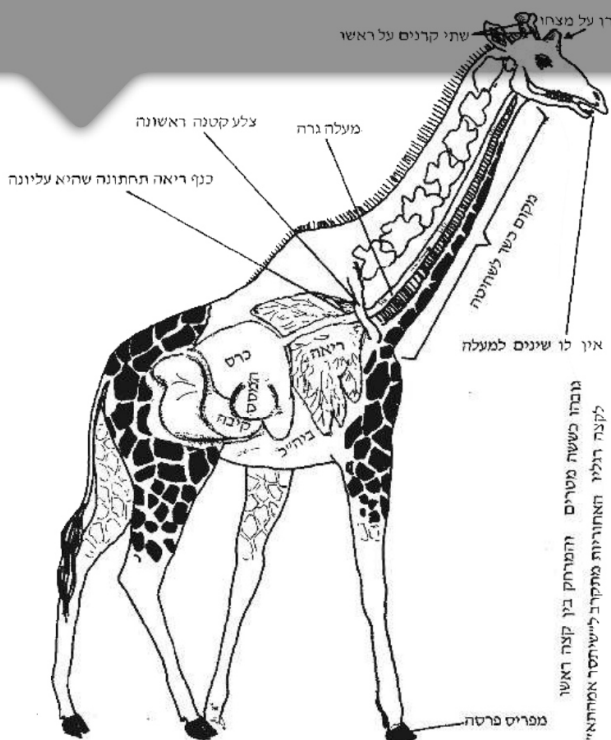
"מה דעתכם? נניח והנהלת גן החיות מאפשרת לנו ליטול עמנו את הג'ירפה, ונניח שנהג האוטובוס בחזור יסכים אף הוא לשנע אותה לביתנו, האם נוכל ליהנות מבשרה לכבוד השבת הקרובה, בה קוראים אנו בבית הכנסת 'זאת הבהמה אשר תאכלו'?"

מתברר, שהשאלה הגיעה לאוזניהם של עוד כמה מהחרדים לדבר ד' שנזדמנו לכלוב זה ברגע זה, ואחד מהם נבהל להשיב: "הג'ירפה מותרת לבוא ולהיאכל בקהל ד'. אלא שאין היא נאכלת על ידינו, משום שאין אנו יודעים כיצד ואיך לשחוט את אותה בהמה ארוכת צוואר, למעלה או למטה או שמה באמצע".

ר' צבי איננו משיג עליו בפומבי, ולעצמו רק מהרהר, שחבל שלא טרחו בעלי גן החיות דהכא לזמן לכאן גם פרה, שאם כן, מוכיח היה לו, למשיב זה, שגם צווארה של פרה רחב הוא פי כמה וכמה מחודרו של

וְזֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ

סימני כשרות הג'ירפה, מתוך הספר שחיטת חולין להרב אמיני בן דוד שליט"א, שנכח בניתוח הג'ירפה

ידי לעיין ולהסתכל בהם לחקור ולדרוש כאיכותם ובמהותם זמן מה. ומצאתי וראיתי שאמת וצדק שחיה טהורה, מעלת גרה ומפרסת פרסה היא, וכל סימני טהרה בה. לכן נכון ואמת ויציב לתרגם 'זמר' בשם 'גיראפפ'.

בין בתרי הג'ירפה

אמנם, יש לשים אל לב, שבדיקתו של בעל "תבואות הארץ" הייתה

מי הוא הזמר?

הנה כי כן, מקרא מלא דיבר הכתוב בפרשת השבוע, פרשת עקב (דברים פרק יד, ד-ו):

"זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים: איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר: וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו". האחרון ברשימת הבהמות הטהורות המותרות באכילה הוא ה"זמר". מיהו ומהו "זמר" זה? על כך יש לנו תשובה חד-משמעית אותה כותב רבינו סעדיה גאון, שחי לפני למעלה מאלף שנה, בפירושו "תפסיר" על התורה: "זראפה" – הלא היא הג'ירפה מיוודתנו!

גם בשנים לאחריו אנו מוצאים את רבותינו הראשונים והקדמונים מזהים את הג'ירפה כחיה כשרה. הנה רבינו יהודה הנשיא מברצלונה, בעל "ספר העתים", שחי לפני כתשע מאות שנה, מציין בהלכות ספר תורה שלו, שעור הג'ירפה הוא מהעורות המתאימים ביותר לכתיבת ספר תורה, מבין שאר בעלי החיים הכשרים, שכן ניתן לעבד את העור באופן שיהיה אורכו כהיקפו כשיעור שישה טפחים.

זיהוי מדויק זה גם מצוי אצל המדקדק רבי יונה אבן ג'אנח בספרו "השורשים", ולימים הביאו גם רבינו הרד"ק. ועוד ראו בדברי רבינו שלמה ריב"ן נתן בסידורו: "הזראפה אין בהם כל חלב אסור, ולא עורקים דמיום, אבל צריכים להוציא מהם הדם והעורקים וכן את גיד הנשה".

ועד שאנו מתמיהין לידע על מה ולמה נקרא שמו של בעל חיים תמיר זה "זמר" בלישנא דקרא, הרי כפי הנראה שם זה ניתן לו לפי שמוזנו הוא מאותם העלים אותם הוא קוטף – "מוזמר" – מראשי העצים הגבוהים, בעזרת צווארו הגבוה ולשונו הארוכה.

לפני קרוב למאה ושבעים שנה היו למול עיניו של הגאון רבי יהוסף שווארץ זצ"ל, בעל "תבואות הארץ" ג'יראפיות חיות שהגיעו ממצרים, והוא ברק אותן מקרוב וראה בעצמו כי יש בהן את סימני הכשרות. ואלו דבריו בספרו "דברי יוסף" (קנט ב): "ואעיד עדות נאמנה שבשנת תרי"ד ראיתי כמה גיראפיי חיים אשר באו דרך ארץ מצרים. והיה לאל

• האם הג'ירפה מותרת באכילה מדין תורה? • האם היא כוללת את כל סימני הטהרה? • ובהנחה שכן: היכן נאתר את מקום השחיטה המדויק בצווארה הארוך? • והיכן מופיעה היא ברשימת בעלי החיים בפרשתנו? •

הצוואר ושחט את הג'ירף בדרך שחיטה, והכל ראו כי אכן נחתכו שני הסימנים עם הוורידים כראוי.

אונות וחלב

בעוד שהניתוח הראשון נעשה על ג'ירף שמת קודם לידתו, מה שמנע בירורם של פרטים מסוימים אותם גם ביקשו החוקרים לבדוק, הרי שבחודש ניסן בשנת תשס"ג מתה ג'ירפה בוגרת, ושוב הם נקראו אל המלאכה לנתוח ולבדוק את קרביה.

בבדיקה זו נבדקה הריאה על אונותיה. שהרי בשולחן ערוך, בהלכות טריפות (יו"ד סימן לה), מתואר מבנה ריאה טיפוסי: שלש אונות מימין ושתי אונות משמאל, והרימ"א מציין שאם יש אונה יתירה "בדרי דאונ" עדיין הבהמה כשרה. בבדיקה זו אכן התברר שהג'ירפה עונה לכל הכללים המחמירים ביותר. שוב בדקו את שאר הסימנים שבדקו בניתוח הקודם, והתברר כי הכל עולה יפה ועל הצד היותר טוב. גם בבדיקת החלק האחורי הם ראו שהכשר מונח בהצטלבות של שתי וערב, כשהפעם נוספה לכך עדות של רב מומחה שהעיד בפניהם כי בדיוק כאותו מקום ניתן לראות שבשרו של סוס מונח בכיוון אחד והוא אינו שתי וערב.

בפעם השלישית כבר היו מעוניינים החוקרים לפגוש את הג'ירפה דווקא כשהיא חיה. זאת בשביל לבחון בה את הסימן המופלא שנתנו חכמים על התכונה הביזכרית המצויה רק בחלב של בעלי חיים כשרים: רק מחלב של בעל חיים כשר ניתן לייצר גבינה באופן טבעי. בעל חיים שחסר לו סימן טהרה, חלבו אינו מתגבן לכדי גבינה. מבחן זה הוא חד-משמעי, עד כדי כך שבעצם, כל גבינה הייתה צריכה להיות מותרת באכילה, מבלי לבדוק מאיזה חלב נעשתה (שהרי מעצם זאת שגבינה לפנינו, על כורחנו שמחלב טהרה מקורה). אלא שחז"ל אסרו גבינות של גויים שמהם יבנו אותן שלא באופן טבעי אלא בעזרים אחרים.

הזדמנות לבדוק האם חלבה של הג'ירפה מתגבן הגיע לידיהם כאשר בגן החיות נאלצו להרדים ג'ירפה לצורך טיפול מקצועי. ואכן המסקנה הייתה ברורה: חלב הג'ירפה מתגבן בדיוק כמו כל בעלי החיים הטהורים. כדי להשלים את המחקר, בדקו המומחים חלב של בהמות טמאות וראו שכולם, ללא יוצא מהכלל, אין חלבן מתגבן, מה שהציב

רק על הג'ירפות בעודן בחיים. ניתן גם לשער שהוא לא יכול היה להתקרב אליהן יתר על המידה, בשל אופיין התוקפני, ובוודאי שהוא לא ברק את פנימיותן של הג'ירפות והנעשה בתוך גופן. עד שבדורנו התעוררה וכאה קבוצת חוקרים, אנשי ספר וברי דעת, בהשתתפות רבנים ושושונים, וערכו ניתוחים ובדיקות בגופה של הג'ירפה והעלו ממצאים מדהימים.

ראש המדברים בעניין זה הוא פרופ' ר' זוהר עמר, הרוח החיה שמאחורי יוזמת ניתוחי ובדיקות הג'ירפה, שהעלה על הכתב את סיכומי הבדיקות האנטומיות והניתוחים שערך במרכז הזואולוגי שכרמת גן, ואנו נבוא בעקבותיו ונטה אופן למסקנות שהעלה.

ביום י"א בשבט תשס"ב, במשך שעות וחצי, נערך הניתוח הראשון על ג'ירף מת. תחילה ראו החוקרים כי שתי אצבעות כף הרגל מופרדות לחלוטין, כמו אצל פרה ושאר בעלי החיים הכשרים. הם גם הסירו את עוד הרגל וראו שתוכו כבד. בכך יכולים היו לציין בוודאות שיש לג'ירפה את סימן הכשרות הראשון של "מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות".

כמעט אצל כל מעלי הגרה המובהקים ניתן להבחין בקיבה המחולקת לארבעה מדורים: הכרס, בית הכסות, קיבת העלעלים והקיבה האמיתית. המזון אותו אוכלים מעלי הגרה מגיע מהוושט לכרס ומשם לבית הכסות. בהמשך הם מעלים גרה ומאכלם חוזר אל הפה, נלעס היטב וחוזר אל קיבת העלעלים ומשם אל הקיבה האמיתית. מערכת כזו בדיוק קיימת גם בתוך גופה של הג'ירפה.

חז"ל מיידיעים אותנו במסכת חולין (נט, א): "כל בהמה שאין לה שיניים למעלה - בידוע שהיא מעלת גרה, ומפרסת פרסה וטהורה". ואכן, הג'ירפה אין לה שיניים וניבים בלסת העליונה. עוד אמרו שם (עמוד ב): "אלו הן סימני חיה שחלבה מותר - כל שיש לה קרנים וטלפים. רבי דוסא אומר: יש לה קרנים - אי אתה צריך לחזור על טלפים". רק לבהמה וחיה טהורה יש קרניים על ראשם, וכך גם לג'ירפה יש לפחות שתי קרניים בולטות.

סימן נוסף, האמור שם בדברי חז"ל אינו נהיר דיו: "אמר רב חסדא: היה מהלך במדבר, ומצא בהמה שפיה גמום ופרסותיה חתוכות, בודק בבשרה; אם מהלך שתי וערב - בידוע שהיא טהורה, ואם לאו - בידוע שהיא טמאה... והיכא בודק, אמר אביי ואיתימא רב חסדא: בכנפי העוקץ". אין תמימות דעים היכן הוא המקום המדויק של "כנפי העוקץ", בו ניתן לראות את צורת הכשר. אולם בבדיקה שערך בבשרו של הג'ירף, במקום המכונה כיום "כנף העוקץ" ובמקומות סמוכים בחלקו האחורי, ניתן היה להבחין בהצטלבות של סיכי הכשר בצורת שתי וערב.

משסיימו לבדוק את סימני טהרה פנו החוקרים לבחון את הצוואר ולהתמודד עם הטענה לפיו לא ניתן לדעת היכן יש לשחוט את הג'ירפה. נקדים ונאמר שאילו היה צווארם של כל שאר בעלי החיים הכשרים רחב כחורו של סכין ולא יותר, הרי שהיינו יכולים לומר שדווקא בהם ניתן לדעת היכן לשחוט, בשונה מהג'ירפה שצווארה ארוך.

אך מהיות וגם צוואר רבים מבעלי החיים הכשרים הוא ארוך למדי, ויכול להגיע עד עשרים וחמישה ס"מ, על כורחנו שאנו נזקקים להלכה פסוקה הקובעת שכל הצוואר כולו כשר לשחיטה. ושוב מה לי צוואר באורך עשרות ס"מ ומה לי צוואר של ג'ירפה באורך שני מטרים. כך שלעצם מעשה השחיטה דיינו בהלכה ברורה זו שאין עליה חולק, והיכן שנשחט את צווארה של הג'ירפה - יצאנו ידי חובת מצוות שחיטה לכתחילה.

אך לרווחת דמילתא פנו החוקרים וחתכו את צווארה של הג'ירפה לאורכו. ושם הם כבר לא הופתעו לגלות כי יש לה מבנה צוואר קלאסי ורגיל כמו כל הבהמות הכשרות, והיינה שצווארה מורכב משבע חוליות גדולות. גם הקנה והוושט היו צמודים, וניכר היה בהם שהם עונים לכל דרישות ההלכה.

לא נחה דעתם עד שאחד הנוכחים במקום, שוחט מומחה, תפס את

מול מלך החיות

הרשב"ץ אכן לא ראה את הג'ירפה מימיו. אולם הוא מספר שהגידו לו שהג'ירפה נראתה בעיר פאס שבמרוקו, וגודלה הוא גבוה כל כך עד שראשה נישא עד מעבר לראש החומה. עם זאת הוא מספר שיש בכוח האריה לדרוס את הג'ירפה ולהמיתה.

יצוין שהדברים אינם סותרים את מה שהבאנו בתוך הדברים שהג'ירפה מסוגלת להרוג אריה בכוח רגליה החזקות, שכן האריות מנצלים את רגעי התורפה של הג'ירפות, בשעה זו שהן רוכנות קרימה בשביל להרוות את צימאונן כמים. במצב כזה בו הג'ירפה מרחיבה את רגליה ומרכינה את ראשה עד גובה המים, קשה עליה להיעזר במהירות ולפתוח במנוסה

עדות מעניינת ביותר מביא לנו רבינו הרשב"ץ, בעל שו"ת תשב"ץ, בספרו "יבין שמועה". הוא דן שם על כוחו העצום של האריה, ואגב אורחא הוא מיידיענו על כשרותה של הג'ירפה: "האריה הוא דורס בהמות וחיות, אפילו גדולות ממנו וכל שכן עופות, ואפילו שור גדול, ואפילו חיות טהורות גדולות, כי יש מהם גדולות ממנו הרבה.

העידו לי על חיה גדולה שהיא כלשון תורה 'מור' שנאמר 'ואקו ודישון ותאו ומור', ותידגמה הגאון ז"ל: 'אלוראפא', שצווארה ארוך וגופה גדול מאוד, עד שכשהיא בתוך החומה פושטת צווארה חוץ לחומה. והעידו לי כי ראו אותה ב'פאס', אפילו בזאת החיה יש לאריה דריסה".

הבית אברהם' מסלונים בביקור בגן החיות

את הג'ירפה כבעל חיים טהור ללא עוררין.

להשלמת הדברים יצוין שבחודש טבת תשע"ג קיבלו המומחים פיסות עור של ג'ירף שמת באותם ימים. העור עובד באמצעים מסורתיים ככימי קדם והוא לארבעה סופרי סת"ם בכדי שיכתבו עליו בסוגי דיו שונים. המסקנה של הסופרים הייתה שהכתיבה על גוויל של עור ג'ירפה דומה לכתיבה על גוויל מעור בקר (נתון שעולה יפה עם החידור שהביאו רבותינו הראשונים לכתוב דווקא על עור של ג'ירפה, וכפי שצינו לעיל), אלא שהם ציינו שהכתיבה קשה יותר מחמת שמשטח הכתיבה אינו חלק כ"כ.

בעלת גאווה

למעשה, גם אילו יסכימו הרשויות להחזיר את שיווק בשר הג'ירפות למאכל, ירחק עדיין היום בו נראה את בשר הג'ירפה מתנוסס על אנקולי האטליוזים דגן. זאת, מהסיבה הבסיסית שאנו אמונים על דברי רבותינו הפוסקים הראשונים ואף האחרונים, שקבעו והכריעו להלכה שאין אנו אוכלים אלא דבר שיש לו מסורת ברורה ורציפה, ואין לנו לחדש ולאכול בעלי חיים שעד כה לא נאכלו, גם אם הלכתית אין אנו מבחינים בשום סרך איסור וחשש.

תשובה זו בשפה ברורה ובדרך קצרה כותב הגאון רבי שריה דבליצקי זצוק"ל במענה להרב ישעיה דבורקס אשר הפנה שאלה לקהל הקוראים של גיליון "המאור" שיצא לאור בברוקלין (תשרי תשכ"א):

"עם התעסקותי בהכנת החומר לפירוש על התורה 'צהר למקרא' תמונות וציורים מוחשיים להבנת המקרא, נתעוררה אצלי השאלה: האם הג'ירפה היא חיה כשרה? הרבה חוקרים זיאלוגיים מדגישים שהיא מעלה גרה ומפרסת פרסה ויש לה כל הסימנים הכשרים, ולפי דעתם היא נמנית על משפחת הצבאים, ויותר מזה, יש בין מפרשי החומש המזהים את הג'ירפה עם הזמר הנמנה בתורה בין החיות הכשרות. דעת התורה העולמית צריכה להכריע בזה, ומדוע לא יהנו מבשרה אם היא ח' כשרה? ואדרבה יאכלו עגלים וישבעו. ידוע שבאפריקה נמצאים עדרים למאות מהם."

ועל כך ענהו בפסקנות: "לשאלת ידידי הרב ר' ישעיה דבורקס נ"י

אודות הג'ירפה: נא לעיין בש"ך (יו"ד סי' פ ס"ק א) שכתב, שאין לנו עתה אלא מה שקבלנו במסורת. וכן כתב חכמת אדם (כלל לו ס"א). וכן כתב החזו"ן א"ש באגרותיו (ח"א סי' צט וח"ב סי' פג), ואין להאריך בדבר שאין בו לתועלת."

את רשימתנו נחתום במוסר השכל, ואולי הסבר נוסף, על אודות אי-זכייתה של הג'ירפה להיכלל ברשימת הבשרים העולים על שולחן יראי ד'. חסידים מספרים, שמהלך היה הרבי ה"בית אברהם" זצוק"ל מסלונים כגן החיות בברלין והגיע אל הכלוב בו חיו הג'ירפות. תהה הרבי באוזני מקורביו ושאל: אם לג'ירפה יש את כל סימני השחרה, מפני מה אין אנו אוכלים אותה? אלא, הסביר הרבי, בהמה זו היא בעלת צוואר ארוך וזה מעיד על גאווה, ובשל כך נמנעו מלאוכלה!

מהטורפים הבאים לדורסה.

וכבדרך אגב, הנני להצביע על פלא נפלא שטבע בורא כל עולמים בבהמה זו: הג'ירפה מודעת לסכנה הגדולה בה היא מצויה בשעה זו של שתיית המים. ועל כן, היא אינה שותה בריפוף, ומדי כמה שניות היא מרימה את ראשה וסוקרת את סביבותיה לראות אם יש טורף המאיים עליה, ושוב היא חוזרת לשתות. טבע זה הרי הוא פלא מיוחד מאד, שכן מדובר בגובה עצום אותו היא מעלה ומורידה במהירות, מה שהיה אמור להביא אותה לידי סחרחורות והתעלפויות. גם עצם פעילות הלב והזרמת הדם עד לראש הג'ירפה, בשעות של שגרה, יש בהם משום פלאי הבורא, ומה רבו מעשיך ד'.